

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptala la Redactiune Stationengasse Nr. 2, unde sunt a se adresa si corespundintiale, ce privescu Redactiunea, administratiunea s'ea apeditur'a; c'ate vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunturi si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde c'ate 7 cr. pe linia; repetitiile se facu cu pretiu scadutu. Pretiul timbrului c'ate 80 cr. pentru ana data se anticipa.

Se da done ori in septimana: Joi-a si Domineca; era candu va pretinde imitari'a materieloru, va est de trei sau de patru ori in septimana.

Prețiu de prenumeratiune, pentru Austria:
 pe anu intregu 8 fl. v. a.
 diametate de anu 4 fl. v. a.
 patrariu 2 fl. v. a.
 pentru Romania si strainatate:
 anu intregu 12 fl. v. a.
 diametate de anu 6 fl. v. a.

Pesta, in 6 sept. n. 1873.

Mane se aduna in Sibiuu congresulu nationalu bisericescu de relegea ortodoxa, pentru alegerea de arhiepiscopu si metropolitu, in loculu memoritorului Andreiu. Consistoriulu metropolitau s'a adunatu in pleno inea de ieri, pentru a vota reportulu catra congresu despre moartea metropolitului si totu de o data justificatoriu alu convocarei congresului electorale si despre mesurile luate pentru acestu scopu.

Multe s'au intemplantu si ni s'au reportatu — cu totulu fora dreptu si fora cale — pre campulu bisericeii romane ortodoxe de la reposarea metropolitului facoci, precum de asemenea multe inca pe timpul morbului seu, despre cari noi din propusu amu tacutu, numai ca se va incurcamu afacerile si se nu aparemni a dori, se facemu din caus'a cea mare cauza de persone.

Nu numai ca nu ne camu a fi urmatu astfel, ci amu dori, ca toti ai nostri se recunosca, cumca numai astfel de tenuta a fostu in stare a ne feri de pedece si conflicte, si a ne aduce in pace — a colo unde suntemu la intr'unirea congresului electorale.

Nu noi, partit'a nationale opositiunele si liberale, amu fostu cari am cautatu pretotindeni nodu in papura, ca se vomu larma si se provocamu conflicte dezbunari; din contra, chiar noi amu putu trace cu tacerea chiar si acte de arbitrarie ingerinte inficte ale maniloru fora consideratiuni mai nalte a biserica si in natiune.

Acum congresulu este adunatu; luminele cele mai bune si mai limpedi si chiar ale natiunei sunt intrunite: ele vor lumina si vor petrunde prin tote intunecurile si vor da fie-carui omu a fie-carei fapte — adeverat'a forma a colore, si judecat'a va fi aceluora chiamati; si — noi nu ne tememu ca ea va fi retacita, pentru ca nu potemu cupinde cu mintea nostra, ca spiritulu poporului nostru sanetosu se fia in precompnenintia stricatu, in precumpnenintia seu nepasatu de grelele imprejurari si multe pericle ce ne incunjura bisericea si natiunea, essistintia si progresulu.

Dupa votulu maritului congresu — atunci va fi timpul ca noi se urmamu a desbata si apretiu tote bine si specialmente; pana atunci noi suntemu in buna asteptare si salutamu cu incredere adunatii reprezentanti ai natiunei!

In momentul din urma sosindu-ni am multe corespundintie, a carora publicare fora amenare ni se cere cu tota certitudine, suntemu necesitati a resune venimintele dilei in urmatoriele:

Diet'a Croatiei, dupa discutiuni inficte si dupa ce agentii guvernului caru pentru momentul de periclu o maritate din Unionisti si Nationalisti, a primitu elaboratulu deputatiunei regnicolare, referitoriu la revisiunea legii de impacatiune dela 1868. —

In miser'a generale a tierii, era mai vertosiu in pevederea greutatiloru, ca se nu vomu imposibilitatii d'a scote darile publice, din caus'a secerisului reu, ministrulu de finantie Kerkapolyi erasi negociedia bancarii din strainatate, pentru coningerea unui nou imprumutu de 25 de milioane. Despre acest'a vomu vorbi in arlu urmatoriu mai pe largu. —

Pregatirile pentru alegerile de ablegati dietali in desfiintiatulu confiniu preocupu atentiunea diaristiceii din tie-

ra. Magiaronii vedendu dispusetiunea poporatiunei, inamica magiarismului, imputa guvernului lasitate si nepasare, pentru ca n'a inceputu de timpuriu a essercita presiune asupra alegatoriloru. „Ellenör“ scuipa focu si puciosa de inveninatu ce e asupra lui Miletiu si a celoralati „atitatori nationali.“ —

In Francia, restaurantii de Monarchia, era mai vertosu „fusionistii“ se poticescu pasiu de pasiu. Nici plöia de binecu ventari ce versa asupra-le santulu Parinte pap'a de Roma, si nici uneltirile si intrigarile miserabililoru iesuiti si a tuturoru ceteloru de farisei si vamesi ai bisericeii catolice, — nici tote aceste infernali uneltiri n'o se pota redica pe tronu pre contele de Chambord Carolu V. — acesta unelta a Papei si a iesuitoru. In nrulu urmatoriu vomu reveni si la cestiune. —

In Spania, de treisepetmai in cocia, multiamita geniului celui bunu alu poporului, tote mergu spre bine. In sinulu Cortesiloru domnes e spiritulu concordiei si buneii intielegeri, si asia s'a formatu o majoritate compacta, carea sustiene si spriginescu pe patrioticulu guvernulu intru tote intentiunile si lucrările sale pentru mantuirea tierii de plagale interne. Astfelu fiindu, armatele guvernului in timpul din urma au invinsu si pe Carlisti, si pe insurgenti, si speramu ca Spania in scurtu se va bucura de pace interna si se va reculege.

O alta imprejgurare imbucuratori este ca Cortesii alesera pe marele Castelar de presiedinte, cu care ocaziune infiacaratulu republicanu si patriotu erasi rosti unu discursu sublimu si innaltiatoriu de sufletu. —

In Germania nemtii, dar mai vertosu prusii canta la imne si se desfatadia din indemnulu desvalirii monumentulu triumfale din Berlinu.

Se tienti in sa minte, „nemti-cotofrenti!“ Se nu credeti, ca nu vi se va replati! —

Regele Italiei, Victoru Emanuele, catra capetulu acestei luni va veni la Viena pentru a vedé espositiunea si — precum aflamu din foile inspirate, pentru a conferi cu Imperatulu Austriei si cu alu Germaniei, carele pre atunci inca se va aflá in Viena, in privint'a luptei bisericeii catolice pentru restaurarea poterii lumesci a Papei. Acest'a ni place, in sa — precum se pote ceti printre sire in „N. Fr. Presse“ — venirea regelui Italiei la Viena are si altu scopu, si acest'a este: a mebeia aliantia tripla in contra „resbunarii“ Franciei. Multu se mai teme invingetoriulu de invinsulu. Dar — de ce fi-e frica nu scapi, nemtiule.

Bucuresci, in 1. sept. n. 1873.

Domniloru de la Albina! Seiu ca ati asteptatu cu nerabdare, ca se Vi scriu in data, dupa cum vi-am fost promis, despre impresiunile de estu timpulu de aici, si despre manifestatiunile spiritului publicu intra grelele imprejurari de facia; ceva si dela Societatea academica. Am intardiatu a-mi implini promisiunea, parte pentru ca am sositu cevasi mai apoi aici de catu preualasemu, dar mai vertosu ceci — abia sositu, m'am bolnavitu, in catu a trebuitu se-mi restringu tota activitatea la cele mai intetitorie.

Dar si acum, abia intratu in reconvallescintia, nu me sentiu in stare de catu forte pe scurtu a atinge unele pucine, de interesu mai apröpe.

N'am se vi descriu reactiunea politica, ce se sustiene si propaga de susu — si aici,

casi din colu; acest'a „Albina“ de multu a constat'o in deplinetate, si — intr'adeveru ca reactiunea de aici este — sora buna, de unu tata, de o mama, cu cea din Austro-Ungaria si chiar din Francia si Ispania etc. etc; ea se sente de tote spiritele nestrucate — cu asemenea dorere, casi pe aiuria; er ca — din colu la noi plagale ei se vedu mai infriecosiate, caus'a e — calamitatea publica a recoltei slabe si a criseloru finantiali, fatalitati de cari Romania, — charu bunulu Ddieu, pana in momentu a fost scutita, — firesece nu prin intieptiunea si bunavoint'a, cu unu cuventu — nu prin meritele celoru de la potere.

Si ca aci in data se vi scriu pre scurtu ceva positivu despre recolta de este timpulu a Romaniei, vinu a Vi spune ca: aceasta recolta de feliu si nici intr'o privintia nu se pote numi escelinte; adoverulu e, ca ea: in rapitia si grau a fost destulu de buna, in se-cara a fost pre slaba, in ordiu si ovesu — buna, dar in porumbu amenintia a fi forte slaba. Romania pune multu porumbu, fiindu acestu fruptu si aici nutretulu cu predilectiune alu poporului nostru; dupa datele oficiali de prin diferitele judetie in sa, in cele mai multe porumbu din caus'a secetei s'a palitu si stricatu totalmente, numai in unele pucine judetie, pre unde s'a intemplantu d'a mai amblatu la timpulu cate o plöia, seu pre unde dupa natur'a pusetiunei loru, arsi't'a s'orelui n'a avutu intensiunea nimicitoria, numai acolo porumbu continua a promite ceva recolta de medilocu, mai multu slaba de catu buna.

Celelalte produse de campu si de gradina — mai tote s'au facutu bune de medilocu, unele chiar in abundantia. Straguri si pome ar fi, dar secet'a impedece a-se desvoltá si chiar a-se cocce. Legumi, pepeni si zarzavaturi — multe si frumoase, apoi si eftine, casi mai totu de un'a aici, totusi nici pe departe in mesur'a altoru ani, mai corcetati de plui. Astfelu buna ora — ocau'a, 2 lb si 1/4 de pane comuna alba — costa aici 40 de bani=16 cr. v. a; panea cea mai frumoasa alba, precum se mananca numai aici si printre unguri la Tisa, anume la Segedinu, costa 50 bani=20 cr. v. a; apoi mai totu atata este pretiulu ocalei de porumbu, (cucurudiu,) si totu cu 40—50 de bani poti se cumperi unu popene galbeu seu verde, maro in catu abia-lu redici de la pamentu; pre candu ocau'a de prune costa 10—15 bani=4—6 cruceri de ai nostri, ocau'a de fasole verde er totu cam atata; ocau'a de carne de vita, asemenea ocau'a de cascavalu 1 leu n. = 40 cruceri v. a; parochia a de pui 50—60 de bani=24—30 cr. v. a; parochia de gansce 1 1/2—2 l. n.=60—80 cr. v. a.

Atata credu ca a junge pentru d'a areta, ca articii de nutrimentu aci sunt d'o estinatate, despre care din colu, in Ungaria si speciale in capital'a Budapesta, — de multi ani nu se mai pomenesce! Asemenandu eu pretiurile de aici cu cele ce vedu notate in foile din Pesta, aflu ca pretiurile acelorasi articii din colu sunt indoite si intreite, fora ca casalgarea de bani se fia aici mai anevoia.

Ori catu deci de reu este administrata Romania, si ori catu multinea pe aici se vaera pentru scumpetea cea mare, — periclu de fomete nu essiste, ca din colu la noi, in fericitele parti de sub stepanirea gloriosiloru magiari.

In faci'a acestei constatari consolatorie, eta ce aparitiune contrastante am se notedi in data, ca un'a forte neliniscitoria pentru fie-care sufletu romanu cu sentiu nationalu nestrucatu.

Candu acu cinci ani, pentru prima ora am cunoscutu Bucurescii, n'am potutu se admiru destulu generalitatea si eschisivitatea limb'ei romane; — ori unde mergeam, pe strate,

prin locurile publice, prin bolte si prin case private, pretotindeni audiamu vorbindu-se mai numai limb'a romana. Indesiertu sociam din statistica ca in Bucuresci sunt multi straini, ovrei, nemti, bulgari, greci si vr'o 20,000 de servitori si servitorie — d'atiunaltate ungaro-secuia, — vorb'a loro a tuturor'a era cea romana, si era deplinu indreptatita afirmarea nationalistiloru nostri, ca in Europa intraga nu essiste capitala mai curata si pronunziata nationala de catu Bucurescii. — Ei bine: Bucurescii de astadi — par' ca nu mai sunt cei de acu patru si cinci ani. Mi se spune de omu de la municipalitate, si a nume de la despartimentulu cu informatiunile directe, ca numerulu poporatiunei s'a urcatu, ca poporatiunea ajunge la cifra de 235,000 de suflete, fora in sa ca proportiunea elementeloru nationali se se fia alteratu in desfavorea romaniloru, remanendu astadi casi mai nainte strainii cam a patr'a parte din totalu; — ei bine, vi marturisescu ca la totu pasulu, ori pre unde m'am transportatu, am fost uimitu de mult'a vorba — nemti'esca, ovrei'esca si chiar ungar'esca ce am auditu! Precum mai nainte nemtii si ovreii si secuii cunoscuti, cu ostentatiune vorbeau romanesce, si — par' ca se rusinau a vorbi in limb'a loru, in tocmái astadi aceiasi cu ostentatiune, in gur'a mare vorbescu pretotindeni limb'a loru!

De unde pote se provina acest'a? — Ca dora nu vom pote splicá, cumca acu 4—5 ani Bratsanu si Cogalniceanu porunciau nemtiloru, jidaniloru si magiario-seculoru se vorbesca in publicu numai romanesce; er ca astadi dd. L. Cătarciu, Tellu si Boerescu, — li-ar fi datu permisiune, seu chiar li-ar fi demandatu, se vorbesca mai numai in limb'a loru? ! Acest'a de securu nu va afirmá nici „Pressa“, si ar fi tocmái absurdu; — ei bine: caus'a totu trebue se fia undeva, — eaci n'avemu date, si — suntemu convinsi ca er stimabil'a „Pressa“ o data cu capulu n'ar concede a presupune cumca sub „regimulu ordinei“, pre care-lu sustiene cu atata dibacia, de trei ani incoci strainii se fia inundatu Bucurescii si coplesitu elementulu romanu!

De buna seama caus'a e, — si nu pote se fia alt'a decatu: decaderu seu — supresiunea spiritului romanu nationalu in tiera — de trei—patru ani in cocia.

Candu intr'o tiera, — seu macar intr'o urbe, seu casa, spiritulu elementulu principalu ia unu sboru mai inaltu si se afirma cu demnitate, elementele secundari mintenu pe intrecute si se conforma. Acest'a jace in natur'a omului. Pre cei-ce porta capulu susu, si in cara de trimfu seu pe aripele pegasului valorosu — au pornitu cu seriozitate spre gloria si progresu, tota lumea ii imita si petrece cu mltu respectu: nime pe cei asupriti si amariti, impilati si maltratati, nime pe cei-ce ei insi se degradat!

Istoria si romanimea tote vor pote uitá si iertá guvernulu Romaniei de [trai ani in cocia, dar — apesarea spiritului de progresu nationalu, negrigirea culturii nationalu — nici o data.

Mai rele de catu guverniale magiare de la 1867 in cocia, mai reactionarie, mai respitorie, mai tradatorie de drepturi — abia ni potemu intipui: totusi spiritulu nationalu, cultur'a magiara — ele au cultivatu cu ne-spuse sacrificia si incordari de poteri, pana sa prin jafuirea bugetului, seu a pungei comune! Este chiar casi cum ele, acele guverne magiare, ar fi cerutu nemtiului din Viena si din Berlinu, sub alu carui protectiune steteau, ca de ecivalente pentru servitiulu ce i facu prin ruinarea tierii si prin respandirea de nemultiimire si ura juru imprejura — o unica concessiune, dreptulu d'a ingravá si cultivá spiritulu magiaru nationalu. Ei bine, ministrii de trei ani ai lui Carolu din Romania,

n'au gasitu in inim'a loru nici macar acestu curagiu si patriotismu ?!

Unde-o se fugim, unde se ne ascundem faci'a de atãta rusine ?! . . .

Si — in astfelu de situatiune, se ne asteptãmu la ceva progresu desclinitu din partea societatei academice.

Am procopsitu.

Societatea academica romana, abia inceputa d'a se infintia si d'a se organiza, in stare inca — asia dicendu — embrionistica, deveni d'a dreptulu sub presiunea spiritualu de reactiune nationale si culturale. Statulu romanu, carele la inceputu i oferise o subventiune materiale de 2000 de galbini, (23,500 lei noi,) meren — in locu din anu in anu se urce, scadiu acesta subventiune, in catu dens'a astadi abia mai e de 10,000 lei n.

Ei bine, cum se se desvõlta acesta societate — intre astfelu de imprejurari mastere? Cum activitatea ei se pãta lua aventulu necesariu? De unde membrii ei, de unde publiculu celu mare — se ice indemnulu factoriu de minuni ?!

Sã nu ve prinda mirare deci, domniloru de la „Albina,” candu veti afã cã — in butulu prã staruitõrei convocatiuni de estu timpu, acesta societate abia cu mare nevoia s'a potutu completã pana acuma pentru bieta dõne siedintie, pentru d'a lua in consideratiune reportulu si program'a de afaceri a Delegatiunei, d'a esmitõ comisiunilo necesarie, d'a votã bugetulu si d'a alegõ Delegatiunea pre anulu urmatoriu.

Dar nici din partea publiculu literariu nu i s'a prezentat — asupra concursurilor publicate — interesante lucrãri ce se asteptãu; ma nici chiar membrii noii nu se infacisiera cu discursurile lor de receptiune. Cu unu cuventu, tipulu presiunei si reactiunei politice-natiunale se vediu ageru imprimatu si pre a ei facia palida.

Tõta ingrigirea si straduintia domniloru membri ai ei, cãti s'au infacisiatu la sesiune — a fost a o conservã. — In imprejurãrile nefaste de astadi, este unu triumfu pentru ea si atãta.

Unu membru alu societatei, si la acesta ocaziune intr'o conferintia lunga, s'a incereatu a aretã absolut'a si neamenabil'a necesitate de unificarea gramaticii si specialminte a ortografiei romane si a provocã iniciativ'a competitiv'a societatei academice; insa — fora succesu, fiindu chiar unii dintre cei mai cu vãdia in literatur'a romana — fõrte dificili si din respectu de oportunitate de a dreptulu contrariu intreprinderi. Astfelu acesta propunere romase si acuma ingropata in angustele margini ale unei discusiuni de caracteru privatu; eu totusi credu, cã cestiunea nu pãte se remana intru atãta, si am intentiunea de a reveni la ea specialminte si de a incercã s'o punu in discusiune publica, macar pentru de a me convinge cã — pãte õre se fie de aceeasi opiniune procrastinatoria si cealalta lumu romana literaria !

Alta cestiune din interesantele si de comunu fõrte ageru decursele discusiuni in conferintie si comisiuni n'am se mai scotu la lumina, necunoscendu nici un'a de urgentia. Èr ceea ce mai merita a fi amintitu din regulãrile plenari — e: cã, dupa ce nici pana estu timpu nu s'a prezentat — la concursulu publicatu — nici macar unu operatu de sintassa, acum se va publicã concursu de nou, cu terminu de trei ani, adeca pan' la 1 iuliu 1876, si in locu de premiele de 400, si 300, si 100 de galbeni, s'a pusu unu unicu premiu de 10,000, di: dicee mii de lei noi, adeca aprõpe 900 de galbeni — pentru opulu de concursu ce ar corespunde conditiunilor, si cu adausulu insa, cã in casu de merit egalu, acestu premiu va fi divisibile.

Am amintitu mai susu cã la concursule publicate au incursu lucrãri prã pucine; adaugu cã asupra celorlalte incurse societatea inca n'a apucatu a aduce judecata, fiindu acelea date in examinarea comisiunilor si sectiunilor, cari tocmai acuma lucra.

Joi-a trecutã s'a alesu Delegatiunea pentru 1873/4, si dupa-cc dlu Cretulescu, din caus'a multelor sale ocupatiuni in ministeriu, n'a mai potutu primi onõrea d'a stã in fruntea societãtii, de primu presiedinte a fostu alesu èr veteranulu nostru literatu, dlu A. Tr. Laurianu, de v. presiedinte dlu Dr. Fetu din Iasi; de secretariu generale dlu Massimo, èr de membrii dd. Sionu si Aurelianu.

Intentiunea este, ca societatea asta data

sã implinẽca cele ne-a peratu trebuintõse, anume prin sectiuni si apoi se-si inchidia sesiunea catu mai curendu. —

Si acum, se Vi mai insemna cãteva cuvinte si despr'o fama ce se sioptesce si alu cãrei surginte se urmãresce pan' la *Ems* si *Rinu*, aducendu-se in legatura cu petrecerea Domnitoriulu Carolu in acele partii.

Se dice cã, Domnitoriulu ar fi adusu cu sine convictiunea, cumca cu acosta politica reactivã, nepatriotica si antinationala — n'ar mai merge si cã ar avã a fi schimbata catu mai curendu cu un'a mai progresistica. Pentru acestu scopu ar fi ingagiata dlu Mich. Cogalniceanulu, barbatulu energiei si moderatiunei, progresului si a romanismulu.

Pãte cã acosta fama este o pipaire a pulsulu opiniunei publice; destulu cã multi sunt, cari tienu, cumca nu este cugetabilu cã Domnitoriulu Carolu se fie retornatu in tiãra, pentru d'a urmã miserabil'a politica de pona acuma, ceea ce nu s'ar mai potrivu cu sentiulu de onõre a unui domnitoriu ce-si iubescõ tiãra si poporulu.

Am atinsu mai susu si — repetu, cã lumca tãte le scio pricepe si scusa la unu domnitoriu si la unu guvernulu in dependintia straina, numai un'a nu: *uciderea morale a poporulu prin negrigirea de cultur'a lui nationala si astfelu slabirea si nimicirea statulu.*

Poporulu romanu este bunu, indelungu rabdatoriu si — iertatoriu pentru toti cei-cc se pãcaoscu la timpu; nu me ndoiescu cã unu guvernulu patriotice si nationalu cu unu Cogalniceanu in frunte ar fi inca in stare d'a reparã reulu celu mare si a reabilitã totalminte decadutu vãdia a tronulu si autoritateã stepãntrei. —

Ve salutã, domniloru de la Albina.

V. B.

Delanga Clusiu, in augustu 1873.

Dom. Redactoru! Am auditu pre multi mirandu-se cã cum de ataca „Albina” atãtu de aspru si arãta tãte misteliele si brutalitãtãle ce comitu domni de la potere, sãu cutare functionariu — unelã õrba, bine platitu din partea lor cu scopu d'a maltratã si belf poporulu pana in ossa, si totusi ei nu i astupur nime gur'a cu pumnulu, precum facuse in anii trecutã cu „Fed.” La acesteã fia-mi permis a intrabã: õre deca cineva lupta cu arme oneste pentru dreptu si dreptate, deca acel'a lupta pentru libertate si egalitate — pentru aceste dõne scopuri sante — si deca descoperẽ fapte complinite de ale domniloru magiari — desi brutale si barbare — atunci fiindu tãte acesteã adeverate, cine pãte trãnti pãtra in capulu aceluia, cu tãte cã domni de la potere pãte cã ar face-o acest'a, dar li-e rusine de lume, cã se audã poporale culte cumca la noi in Ostrunguria — unde meru bucina unele organe seci si ruginite cã „M. P.” si resp. Moldovan Gergely, cã tãte natiunile sunt libere si dreptateã se impartiesce in mesura egale la tãte natiunile patriei, — aici la noi — unde dupa parerea lor — toti sunt fericiti si nime asupritu — se audã cumca cineva, pentru cã a spusu adeverulu, a fostu tresnitu de catra acei drepti si legali domni dela potere, cari natiunci magiare mesura si impartu dreptateã si darulu de susu cu miertãtia, èr celorlalate natiuni li arunca cãte o coja numai, cã se le astupe gur'a! Spre argumentarea acestor'a õta fapte.

E cunoscutu cumca parintesculu guvernulu magiaru, de candu essista, a inceputu a infintia o multime de scõle comunale, mai alesu in tienuturi si comune curatu romane, sãu unde romanii sunt in maioritate, cugetandu cumca jupanulu Pãl ori chiar Ixig — pre carele-lu platescu cu 3—400 fl. la anu — va fi in stare, ca in timpu pucinu se despoia pe fragedã generatiune — si mai tardiu pe intregu poporulu din acea comuna — de dulceã sa limba, carea o invetiase inca candu sugea laptele mamei sale si a indesã cu forti'a pre cea magiara in gur'a pruncului, a carui organe de vorbire — buzele si limb'a — sunt cu multa mai fine, decãtu a se potẽ exprima in o limba asia dura si ne cunoscuta lui — in limb'a magiara, ca asia cu timpu se devina toti fii romani — magiari cu pinteni si mustetie rescuite. — De securu cu acesta intentiune a infintiatu regimulu si scõla comunale asia numita „de modelu” din Clusiu, chiar in acea parte a cetatei, unde locuescu mai multi romani, cu tãte cã aici essista o scõla confesionala rom. gr. cat. corespundie-

torã, in carea propune zelosulu docente Iacobu Muresianu, recunoscutu de toti de unu barbatu fõrte activu si calificatu, totusi avui neplacut'a ocaziune de a vedẽ „la scõla de modelu” din Clusiu, cum pe unu pruncu de romanu intru atãta 'lu torturã pronun ciarea limbei magiare, incãtu totu asudã pe frunte, candu respundea din obiectele de invetiamentu, si carele — precum audiũ — fiindu orfanu capeta cuartiru si vuptu gratisu, numai ca se remana si se-se crãscã acolo, unde nu aude in veci nici unu cuventu romanescu. Eu asã fi in stare a numi cu dicile scõle de acesteã, cari nici decãtu nu au de scopu a cultivã fragedã generatiune, ci a o magiarisãnu credu inse cã s'ar afã undeva vre unu magiaru, carele se-mi pãta spune cumca regimulu a infintiatu vre o scõla cu limba de propunere numai romana, adeca pentru cultur'a romanilor, cu tãte cã natiunea romana sãu poporulu romanu, inca contribuesce o suma considerabile in bugetulu statulu, cu tãte cã si noi romanii ni sacrificãmu sãngele in timpuri de nevoi pentru tron si patria, intocmai sãu chevi mai tare decãtu natiunea magiara, si portãmu tãte greutãtãle, totusi nõa pentru sustinerea instituteloru de invetiamentu nu ni dã nime nici unu ajutoriu, ba inca parintesculu guvernulu magiaru se incercã a nimici si surpã si acele pucine institute, cari le avemu si le sustinemu cu enorme greutãti. Astu-feliu a facutu cu gimnasiulu romanu gr. or. din Bradu — luandu-i cele 4000 fl. cu cari se intretinea; — ce se dicu apoi de scõlele confesionale de la sate, candu acestor'a nu numai cã nu le intinde ceva ajutoriu din bugetulu statulu, ci chiar si acolo unde cutare confesiune e in stare a-si sustine scõla confes. corespunditoria legiloru, chiar si acolo parintesculu guvernulu magiaru voiesce a pasi cu un'a ori cu alta pretensiune dicendu cã: se se propuna si limb'a magiara, sãu se nu se folosescã cutare carte scolare, èr pre docente inspectorii scolasteci comitatensi 'lu descriu in relationile lor — ce le subternu regimulu — cu astu-feliu de colorã si termini, casã cari numai fantasieã productiva a unui magiaru pãte produce, numindu chiar si pre cei mai bine calificati doctenti debili de capacitate, fora prassa, copilandri etc. Despre acest'a potu servi cu esemple.

Ei, domniloru magiari! nu asia veti cascigã iubirea romanilor 'si a natiuniloru ne-magiare, ci dati-ne voia libera, a ne sustine scõle cu caracteru confesionalu, grigindu numai, ca acelea se fie intocmite bine, si unde poporulu nu e in stare a-si sustine scõla, dati-i ajutoriu, inse fora a pune conditiuni vetematõrie pentru confesiunea respectiva, si pentru desvoltarea nationala a cutarui poporu, cum facurati cu gimnasiulu romaniloru gr. or. din Brasiovu. Numai atunci, candu veti ajutã si scõlele nõstre, dupa cum pretinde dreptulu si dreptateã, numai atunci veti potẽ cascigã iubirea si increderea romaniloru.

Docentulu M.

On. Redactiuni a „Economulu” in Blasiu.

Poporulu si intielegintia din tãte partile a salutatu cu bucuria intreprinderea domnieloru Võstre, de a odã o fõia economica, de carea pana acum poporulu romanu spre cea mai mare dauna fuse lipsitu. — noi doctentii inca ne-am bucuratu fõrte tare — mai alesu candu anunciarati in unulu din nrii „Economulu,” cumca ca adausu la acest'a veti mai tramite prenumerantiloru o „fõia scolastica” — carea va aparẽ de dõne ori la luna, — vedindu cumca si pentru usiorarea nostra se ingrigesce publicistic'a. Si intru adeveru „fõia scolastica” e redactata intr' unu stilu placutu si usioru de priceputu, inã unu dorã, ca acest'a fõia importanta pentru doctenti si pentru toti barbatii de scõla se apara de 4 ori la luna si pentru acest'a costulu ei se se marãscã cu unu florenu, si se se pãta prenumãrã la 3 nu numai prenumerantii „Economulu” ci ori care individuu ce ar dorã sã o aiba; cãci astu-feliu vã asigurãmu, dle Redactoru, cumca fiecare doctente si-o va procurã, si asia la finea anulu si-ar potẽ formã din ea e frumõsa carte scolastica, formatulu fiindu fõrte bine nimeritu. Astu feliu amu dorã ca se ẽsa „fõia scolara” de acum inainte, de orace trebue se luãmu in consideratiune, dle Redactoru, cumca doctentii nostri sunt fõrte seraci si prin urmare li-e imposibilu a se prenumãrã si la „Economulu” cu tãte cã si din acest'a potu trage multu folos, inã seraciã nu li permitẽ.

Mai multi doctenti.

Episõde caracteristice din fostulu confiniu militariu!

Langa Dunarea de diosu, Banatu.

(Resultatulu pertractãriloru comisiunali in caus'a despartirii ierarhice a coreligionariloru romani si serbi din comunele mestecate. — Simtiulu si zelulu nationalu nutritu de fostii granicieri. — Lips'a de intielegintã deceptatori intre dinstii. — Miscaminte electorali pentru alegerea de ablegati la diet'a ungara. — Cortesiele teroristice domnesci. — Solidaritateã intre romani si serbi in actiunilã politice. — Tendintiele de magiarisare!) Au trecutã dejã trei septemani de candu comisiunile ambeloru Delegatiuni congressuale essime in caus'a despartirii romaniloru de catra ierarhia serba — fiindu in comunele mestecate de pre acia — a efectuitu pertractãrile de despartire, — fara ca se fimu cetitu pana acuma ceva despre resultatulu acestei afaceri ponderõse si vitale pentru poporulu nostru de pe malulu Dunarei, — carele gemõndu sub ierarhia straina, cu multa nedumerire a oftãtu si abia a vedutu sositu momentulu celu multu doritu, ca se vina odãta comisiunile, si emancipandu-se, se pãta devent incorporati ierarhiei loru nationale romane!

Ingagiandu-me eu deci — cu descrierea celor susindicate — la indemnulu confrãtorulu din aceste partii, cu indulgentia stimabililoru lectori, voi incepe cu cestiunea comuneloru mestecate, carea cum disei pentru noi granicieri este cu atãtu mai importante, cãci este sorgintea desvoltãrii nõstre nationale de la care depinde existintia, conservarea si prosperarea nõstra; cãci noi romanii din comunele mestecate — pana acuma de candu ne-am pomenitu — submanuari si supusi ierarhiei serbe, nici in biserica rugatiune dumnedicãscã, nici in scõla invetiatura crestinescã in scump'a si strãbu'nã limba materna n'am auditu, necum se ni fimu potutu nutri cu simtiuri nationali si se fimu potutu desvõltã o viãtia sociale publica in spiritulu nationalu romanescu!

Dovãda eclatanta este amortirea generale de pana acuma, limbajulu celu stricatu sãu mai bine d'ãu dialectulu serbisatu alu poporulu nostru — si nu numai din comunele mestecate, ci chiar si din cele curatu romane; cine a avutu ocaziune a vorbi cu fostii granicieri din regimentele desfiintiate Pancova si Biserica-alba, s'a potutu convinge despre acest'a, ma chiar si indignã audindu d. e. pre romanulu fostu granicieru esprimendu se in locu de: *este — ovaj*, in locu de: *firescã* cã trebue se ne despartim, — *da bogme cã mõruj se ne podelimo* si apoi in locu de: *diu nu prã buna apa avemu in fontanelu nõstre*, — *bogme nu basi buna apa este in bunarielã nõstre* etc. etc. casã cum buna õra ni audimu vorbindu tocmai asia de schimositu pre romanii nostri de prin Bicharia, — in magiarsculu dialectu d. e. *kert, keritisiulu, vetemenyul* si altele!

Dar lasandu acestoa la o parte, — voi se purcedu la descrierea temeloru susindicate si a nime:

I.

Despartirea ierarhica-bisericãscã.

Mai antaiu comisiunile mersera in comun'a mestecata **Cubina**, — unde constatandu se de valida cererea de despartire a romaniloru de catra ierarhia serba, fratii coreligionari serbi nisuiãu la inceputu se *dificultã* conscrierea familieloru romane, dintre cari pre multe le pretindeau si reclãmãu de serbe. —

Acest'a nu li-a succedut, cãci comisiunea delegationala romana, basandu-se pe punctulu XIV alu invoicei carlovitene delegationale, pretinse categoricu: ca fie cre-dintiosu trecutã de 20 de ani — se vina si se dechiare in persõna nãntea comisiuniloru, deca e serbu sãu romanu si in casulu ultimã, deca cere si dorese despartirea!

Procedieadu astfelu apoi, numerulu sufeteloru se constatã la 1983 serbi, èr romani curati in comun'a acest'a sunt 1160 sufete; de totu dara serbi si romani se afã 3148 sufete, care numeru se si primi de baza a pertractãrii. —

Venindu acum la intrebare cestiune, constatãri si impartirei averi comune bisericesci, scolarie si parochiale, — serbii toti, intieleginti, advocati, amplioati, dar' mai ver-tosu domni spãti de *Despencia*, — se siliau cu ori ce pretiu se eachida pre romanii de la

proprietatea averii comune, afirmandu si argumentandu, ca biserica s'a zidita la anul 1806 numai prin serbi, pana candu romanii numai la anul 1815, va se dica la 9 ani dupa zidirea bisericeii au venit in comuna de prin partile Oravitiei, adica de prin comanele din aceleasi parti.

Nici cu aceste obiectiuni si argumente bilaterali si neoportune, fratii serbi nu se preocupara, caci comisiunea delegatiunii noastre li-a resturnatu argumentele cu de mustrare, ca romanii, desi mai tardiu venitii si stabilitii in comuna, totusi de la anul 1815, va se dica in decursu de 58 de ani, au contribuit asemenea ca serbii la suportarea speselor pentru impodobirea si conservarea bisericeii, — alu careia *acoperementu in arame* — s'a facutu mai de curendu din spesele comune ale coreligionariloru romani si serbi.

Astfelu apoi, — dupa o disputa de doue zile abia a succedut urmatori'a

Impacatiune.

1. Romanii, despartindu-se pentru totdeauna de catra ierarhia serba, se incorpora la Metropoli'a romana, respective la Episcopia canonica nationala de Caransebesiu, si conformu satoriloru din Invoiel'a carloviene, se potu organiza si constitui in spiritulu statutulu organicu bisericescu, — ca comuna parochiala de sine statatorie. —

2. Ca desdaunare din biserica, romanii primira de la coreligionarii serbi o suma de opte mii (7000) florini v. a. mai multe obiecte pretioase din utensilele si reusitele bisericesci; *un'a sesiune parochiala completa*, (elementu de class'a prima;) unu locu golu travilanu situatu in partea comunei locuiala numai de romani, acomodat pentru zidirea bisericeii, scolei si casei parochiale.

3. Afara de acestea, serbii mai cesera romaniloru unu edificiu mare de langa biserica, in care se si pota arangia si instrui romanii scol'a si locuint'a invetiatorulu, pre totu timpul nu vor ave romanii scol'a loru propria, la a careia edificare si coreligionarii serbi s'au deobligatu a contribui pe diumetastatu cu spesele, catu si cu lucrulu. —

Tragendu s'ema de imprejurările si situatiune a romaniloru nostri din comuna mestecata, cu cea mai curata conștiinta potemu fi preumtiamiti si indesultati cu rezultatulu acestei impacatiuni, mai vertosu candu bietii nostri romani, — afara de comisiune si de bravulu si zelosulu supracoteninte dlu Sarmesiu, — n'aveau pre nima, ca se-i conduca si se li apere interesele. —

Dar' chiar nimicu se nu fia capetatu romanii nostri dela serbi, — totusi au cascigatu ce ce pentru ei a fostu pretiosu, mai dulce, mai de doritu si mai intetitoriu, adica s'au despartitu si emancipatu de ierarhia straina, abia careia steapanire, de candu a venit in Cubinu, — nici in biserica, cu atatu mai pociu in scola n'au auditu macar unu curentu romanescu, ci totu numai serbesce!

Romanii nostri din Cubinu, lucratori si traditori, sunt intr'o stare buna materiala si totu mai sporescu averile cumperandu, pamenturi de la conlocuitorii nemti si serbi — ceea ce in alte forte multe locuri e din contra, ei pe di ce merge se vor bucura de o stare si mai buna materiala. —

Le lipsesce acuma — cast o bucata de pane — unu pastoriu suflescu invetiatoriu, zelosu si moralu, de asemenea un intetitoriu necesitate de unu invetiatoriu asiderea sine calificatu; si zeloru, carele de aci in colu alu invetie pruncutii a cetii, scrie si simti curatu romanescu.

Pentru postulu de invetiatoriu vedem, ca se si publica concursulu in pretiuit'a nostra „Albina“, ceea ce forte bine ne pare si ne indamna a recomand'a si provoca pre ei mai bine calificati aspiranti la acestu postu invetiatoriescu, ca se recurga in interesulu loru propriu, dar' mai vertosu intru alu acceptarii romaniloru de acolo, insufletiti de mialu catra biserica si invetiamentu nationalu.

E de doritu inse, ca si pentru parochiu se se scrie catu mai curendu concursulu, — ca acest'a o pretinde si mai cu intetire cauzulu romaniloru din Cubinu; apoi fiitoruluu pretu numai gratul'a potemu a fi pastorulu unu poporu bravu, evlaviosu si binesimilitosiu, intre care se va bucura de o subsistenta pre indestulitoria. Actulu s'a inchieatu cu oratiuni si toastari entusiasmate. —

Terminandu-se aci pertractarea, comisiunile delegationali conformu demandatiunii loru, — aveau se mergea in comun'a mestecata *Mramoracu*, pentru completarea actulu de impacatiune ce-lu incheiasc conisiunea de mai nainte; dar la acest'a comisiunea delegatiunii serbe — nu se invoi, si asi'a comisiunile mersera in comun'a mestecata. — *Lasenova*, unde fiindu desiptu terminulu de pertractare pe 3 augustu a. c. comisiunea delegatiunii romane a patit'o cam reu ou serbii; caci fu intimpinata cu proteste infuriate de catra preotii locali serbi si cativa matadori gurasi, cari voiau se demustre, ca romanii din *Lasenova* nici n'au cerutu, nici nu dorescu despartirea, fiindu indestuliti cu *statulu quo*.

Inse comisiunea romana sciricii iute intrig'a tiesuta a preotiloru serbi si agitatiunile inscenate de densii; eca cum:

Romanii din acesta comuna sunt in majoritate precumpentoria, adica 302 familii constatate din 1500 suflete, era coreligionarii serbi abia facu o tertialitate; romanii au petitionatu inca in anul 1869 pentru despartire si firesc ca acest'a nu venia la socotela preotiloru serbi, — dar' cu atatu mai pociu Episcopiei serbe din Versietiu!

Deci ca se impedece realizarea despartirii, fratii serbi se folosira de apucaturi, caci au amenintiatu si intimidatu pre romani cu feliu da feliu de asupriri, deca vor cutesa ase infacisii nainte comisiuniloru delegationali spre a se dechira pentru despartire.

Si intr'adeveru, apucaturile acestea au si avutu succesu, pentru ca dintre multi-mea de romani numai vre-o duoi se infacisira nainte comisiunei, si corupti de preotii serbi, — nu se sfira a dechiar'a: ca nu voescu despartirea.

Comisiunea delegationala romana si aci pretinse, ca conformu punctulu XIV alu Invoielei carloviene se fia chiamatu fie-care romanu trecut de 20 de ani, ca se se dechiar'e nainte comisiuniloru, deca cere seu ba despartirea ierarhica. — la ce inse comisiunea delegationala serba de feliu nu se invoi, — si asi'a comisiunea romana, — vedindu ca spiritele serbiloru sunt forte iritate, — ca se nu se nasea vre unu conflictu scandalos, — afl'a de mai consultu a se indparta din acesta comuna agitata, fara rezultat; — facendu-si reportulu la Delegatiune, — si de aci apoi merse in comun'a mestecata

Naidasiu, unde comisiunile delegationali mai iute-si ispravira afacerea, deorece in acesta comuna numerulu romaniloru se constat'a la 2086, er alu serbiloru abia la 86 de suflete; va se dica coreligionarii serbi nici nu facu numerulu fipatu in Invoiele de 100 suflete, ca se pota forma oi dreptu de a cere despartirea. —

Asia dara fiindu romanii pana acuma supusi ierarhiceii, — si cerendu ei total'a despartire de catra ierarhia serba: comisiunile au constatatu numai legalitatea si indreptatirea acestei cereri, — in urmare careia apoi dechiarandu-se si pociunii coreligionarii serbi, ca nefindu in stare a se sustiene singuri, — dimpreuna cu romanii trecura la *Episcopi'a din Caransebesiu*, — carea are numai se dispuna cele ulterioare pentru organizarea si constituirea acestei comune bisericesci, — dej'a formalmente despartite si a o incorpora conformu statutulu org. alu bisericeii nostre. —

De aci ambele comisiuni mersera la *Pofejona*, unde cestiunea despartirii li-a datu mai multu de lucru; dar unde impacatiunea intentionata niei n'a succedut, caci nu o voira coreligionarii serbi.

Caracteristica e imprejurarea, ca acesta comuna politicaminte e despartita, a numo, romanii sunt situati spre *Dunare in diosu*, ca comuna politica separata, sub nume de „*romanisch-Pozsezena*“, er serbii spre *Dunare* in susu er separatu organizati in comun'a politica „*Serbisch-Pozsezena*“, dar bisericescu ambele comune sunt un'a, comun'a bisericesca avendu o biserica cu unu preotu, unu invetiatoriu — firesc serbu — si supusa ierarhiceii serbe!

Romanii, 593 la numeru, cereau, ca se imparta egal in doue *averea comuna* bisericesca, scolara si parochiala, a careia valore se estima aprosimativu la 40,000 fi; inse coreligionarii serbi, 606 la numeru, nu se invoira la acest'a, pretindendu ca *bisericea este echisiva proprietate a loru*.

Tote incercările comisiunei delegatie

nale romane, de a capacita pe fratii serbi, ca romanii la zidirea bisericeii au conlucratu; si contribuitu egalou cu serbii, atatu cu spesele catu si cu lucrulu — ca acest'a dovedesce chiar inscriptiunea din lăintrulu bisericeii, ba si socot'a speselor avute cu zidirea bisericeii, — au remasu fora de nici unu efect; — si asi'a in acesta comuna —, dorere impacatiunea nesuccedindu, — despartirea ierarhica a romaniloru are se se midilocesca pre calea procesulu. —

Mai interesanta si caracteristica a fostu pertractarea asupra cererei serbiloru din *Orslova-vechia*, — ca se se desface de sub iurisdicțiunea canonica a dieceei romane de Caransebesiu, — careia apartienou si la carea sunt incorporati; aci fratii serbi-greci ne-avendu destula garantia si dibacia si rutina in membrii comisiunei loru delegationali — adusera duoi Dri de drepturi spre a combate si paralisa pe romani.

Cerendu comisiunea nostra ca se produca serbii petitiunea, prin care au cerutu despartirea, — acest'a nu o potura produce scusandu-se, ca acest'a a remasu in archivulu din *Carlovetiu*; dar presentara o noua declaratiune provieduta cu mai multe subscrieri ale unoru serbi, — intre cari figurau si numo curatu romanesci, d. e. *Telescu, Lupu, Munteanu* etc. cari cereau despartirea de catra episcopi'a romana.

In acesta declaratiune se afirmau 142 suflete de serbi, — cari dupa punctulu II din Invoiele carloviene ar fi indreptatii a pretinde despartirea; dar barbatii de incredere ai romaniloru, intre cari ocelau si se luptau cu energia demna de recunoștinta domni: *Michailu Popoviciu*, administratoru protopresvit si parochu, *Vasile Popoviciu*, *Lazaru Grozavu* si *Michailulu Baiasiu*, toti binecunoscuti cu imprejurările locali impedece conserierea familielor romane intre cele serbo.

Fratii serbi spriginiti de domni *Dr. Politi* din *Neoplanta* si *Milosavljevici* din *Versietiu*, — pretinsera si aceea, ca romanii se primescu intre familiile serbiloru si pre oficiantii de stat si pre cati trasi impinsi aplicati in servitiu la societatea dunarena a vaporaloru, — apoi mai pretinsera fratii serbi sa se se considere intre numerulu loru si unele slugi ale lui *Ispir*, vatavalu matadoriloru serbi orsioveni.

Va se dica, voiau fratii serbi cu tote poterile se dovedesca, ca au preste o suta de suflete, cu scopu ca se si pota face parte din averea bisericeii, si formandu o comuna propria de sine statatorie cu parochu serbescu, adi mane se mai pota trage in castrele loru cativa romanasi corupti, cum este *Telescu, Lupu* etc. cari nu se sfira francaminte a se dechiar'a de serbi inainte comisiuniloru si a cere despartirea!

Vedindu deci si domni *Dri de drepturi* si fratii serbi cu *Ispir* alu lor, cumca argumentele romaniloru sunt neresturnavere, — si ca prin fortiari nu potu scoate intentionatulu numeru de suflete, *renunciara* la pretensiunea *totali desfaceri* de sub Episcopi'a romana, si cerendu a li se face concessiuni in privinti'a folosirei *limbei slovene* in servitiuale diecesci, se dechiarara a romanu si mai de parte cu romanii sub preotii romani submanuati Episcopiei romane de Caransebesiu. —

Concessiunile ce li se fecera, se cuprindu numai in cateva stipulatiuni, dupa cari la serbatorile cele mai insemnate se se cetesca *Evangel'i* a si in limba slovena, — precum si cateva *ecteni*; era invetiatorulu romanu se tiena prelogeri, respective se instrueze pruncii serbi, dupa orele prescise de invetiamentu, si pre langa o retributiune separata ce i o vor solvi parinti scolariiloru serbi. —

Serbii pe langa aceste concessiuni romasera dara la olalta cu romanii, si pana candu nu se vor altera concessiunile, nu sunt indreptatii a mai cere despartirea, chiar deca s'ar mai si spori la numeru, catu de multi.

Deca apoi romanii n'ar mai fi in stare, seu n'ar voi se tiena concessiunile aceste, atunci serbii sunt indreptatii a cere despartirea si in acestu casu eventualu a pretinde a 7. parte din valoarea bisericeii, ce se va estima atunci judecatoriescu, — dar fara privire la numerulu sufletelor, si fora dreptu de pretensiune la sesiunea parochiala, carea este recunoscuta ca *echisiva proprietate a romaniloru!*

Asi ave se amintescu si eu despre dis-

putele tumultuose si vatematorice de cari corespondintele diariulu serbescu *Zastava*, in nrulu penultimu povesti cu atata animositate cetitoriloru sei — atingendu pre dlu *Grozavu* si facendu-i imputari pentru nisee expresiuni reu interpretate. —

Fiindu ca *Zastava* singura 'si exprima bucuria si lauda pe romanii si serbii din Orslova pentru ca s'au impacatu fratiescu, — dicendu ca tocmai acuma este timpululu celu mai supremu, ca nici candu alta data, — ca romanii se dee man'a cu serbii si se fia solidari, — nu voiu se iau la critica acea corespondintia, — ci dorescu ca *asia se fia*. — Voiu continua cu ocaziunea proxima.

Din lunc'a Agrisului, (cottulu Aradului,) in augustu.

Cetindu in colonele stimatulu nostru diariu „Albina“ despre alegerea de notariu a dlu G. Vanou din Galsia, (cottulu Aradului,) numai de catu ne cuprinsc mirarea, cum acestu omu in scurtu timpu capeta diploma de „romanu bunu“, precum scrie dlu invetiatoriu in articulu seu, pre candu nici mosiulu nici tatalu seu n'au fostu romani buni!

Vai voa, fratiloru din cerculu Secosiu-lui; caci amaru v'ati insielatu in alesulu vostru; plangeti si ve tanguiti, caci n'ati facutu mai mare nici mai micu pecatu de catu candu ati fi alesu unu cutare magiaronu.

Noi din parte-ne-lu recomandamu lumei romane precum si voa, fratiloru, de ceea ce in adeveru e alesulu vostru de notariu, — este acelu mare egoistu si renegatu, care ou ocaziunea alegerei de ablega tu dietale in nefericitulu anu trecut, in cerculu Siriei, a jocat o insemnata rola de cortesiu in tabera contrariloru nostri „reformisti“, amblandu calare si prin sate cu pena rosia-alba-verde in pelaria, pe care era inscriptiunea magiara: „*Eljen Nyistör József országyűlési követünk!*“ Acestu pecatosu nu se sfia a calca cu calulu pre unii votanti din partea deputatulu nationalu, a dlu Antoniu Mocioni, — acestu egoistu si depravatu individuu fora tota sfiela ambla in ruptulu capulu intre credintocii lui Mocioni pentru a-i corumpe cu bani si cu pesce de la Bohusiesci, si acum vedi-lu, poporul romane, unde si-a luat refugiu, si de ce „banu romanu“ trece! — O, sermane poporu si sermana natiune, cum o se tieni tu cu sudorica pe acestu verme ne-adormitu si acesta vipera, care o se te suga bine, apoi se te si invenedie!

Ca nu cumva se aparem de calumniatori innainte ou publicu cetitoriu, provocamu la tota intieleginti'a romana din cerculu Siriei, se dee desluciri in ista privintia

Mai multi aderinti ai partidei nat.

NECROLOGU.

Mortea continua a ne persecuta si a ni lua pre cei mai buni factori din organismulu nostru nationalu. O telegrama din *Naseudu*, trimisa de dlu *Ioachim Muresianu*, inca in 2. sept. n. sosita noa, in sa din regretabile intemplantu cufundandu-se intre corespondintiele cari ni se imbuldira — ni spune ca Doctorele **IOANE LAZARU**, directorele gimnasiulu nationalu romanu din *Naseudu*, a repausatu in 30 ang. n. — Fericitulu a fost unu caracteru firmu nationalu, unu spiritu luminatu si mai alesu tenacitate unu bunu si nobilu invetiatoriu. Natiunea deci perdu o scumpa lumina intrenulu. *Fia-i tierin'a usiora si memori'a eterna!*

De langa *Hartibacu*, (in Trania,) in 2 sept.

Stimate Dl. Redactoru! Focu si pietra pociosa scuipa in „Tel. Rom.“ Nr. 67, unu pseudo „ubitoriu de adeveru si drepta'e“ si se bate ca sierpele veninosu, pe care l'a fostu ucisu unu calatoriu, cu cod'a in tote partile, pana in santitulu soarelui, candu apoi ultimele poteri vitali cu inseratulu ilu paresescu si disparu. — Bate cu cod'a cea sgrontiuosa de soldu, candu in cocia candu incolu, voidu a sparia pre omeni, ca elu este alu doilea *Berthold Schwarz*, si ca faptele implinite dupa dicul'a presantiei sale s'ar pota refrange si logic'a loru s'ar pota altera! —

Sta omulu si trebeu se stea in locu, candu cunosece pre deplinu adeverulu fapt-

loru, si totusi vede, ca cu oata munca se pune pseudo-iubitoriu de dreptate si adeveru se intorca lumea cu diosulu in susu, de ni se pare a crede, de si atati doctori are in juru. ca patimesce soracutiulu de elu de delirulu tremente. —

Ast'u, de Redactoru, este covingerea nostra castigata din tota procederea observata pana acuma de multu eruditii, inbracati cu exemplaria moralitate din Sibiu. —

Pana acuma se invocă canonele cu emfaza in „Tel. Rom.“ acuma le-a pasesitu si a alunecat „iubitoriu de dreptate si adeveru“ pre alta cale, de a face tote relele incornurate, de cele mai ilustre fapte gloriose, esite din isvorulu tamadiurii si alu inbunatatitroci nostre. — Nu suntomu creduli nici multii, precum totu pre santiile loru presupunu ca amu fi noi, in acaroru parte legea si legalitatea se afla. —

Fiindu-că se face provocare de dlu „iubitoriu de dreptate“ la moralitate, ne luamu permissiunea a cită aci §. 12 din studiulu pastoralu edatu de Escel. Sa metropolitulu repausatu, care suna asia :

„Se intelege de sine, ca precum unu omu onestu caută să aiba persōne femeiesci oneste si straine de ori ce prepusu in casa sa, asia si dela preotu se cere, ca numai persōne oneste femeiesci si fora de prepusu pentru moralitatea sa se tiena in casa sa; de aceea si canonulu 3. I. prescrie: *ca preutul să nu aiba muiere impreuna locuitoria cu elu, afara de mama, sora si matusia*, si tote celelalte facie, cu care pōte scapā de totu prepusulu; era Canonulu 5 IV legiuesce: canimeana din cei ce se numera in catalogulu sacerdotulu, afara de acelea, cari in canonulu 3 I se amintescu, *să nu tiena muiere sēu servitōre in casa sa*, ci se-se ferēscă de orice reprehensive; *era deca va face altcum, sē se depuna.*“ —

Acestea suntu canone cu valōre positiva. — Cumca sor'a socii dlui asesoru consist. Z. Boiu aflatoria in casa p. Archimandritu si Vicariu Archiepescu Nic. Popea, ca servitōria nu se cuprindo in cononulu 3 I, vorbescu in publice persōne competente; si apoi dlu „iubitoriu de dreptate si adeveru“ bine voēsca a ne raspunde, cā ore atare persōna nu aduce in prepusu moralitatea precuviosiei sale? —

Trecendu preste acestea ne intōrcemu la dlu pseudo-iubitoriu de adeveru si-lu intrebamu, cā de ce nu si-a luat libertatea a refrange faptele inregistrate de noi?

Domnule! Nu amblā a amagi opiniunea publica, cāci vi se vedu ghiltiurile si ratiile cu cari prin mistificatiuni voiti a seduce opiniunea publica. — Combate, dle, faptele enarate de noi, era cu dovedi iertate crede-ne, cā cum stau lucrurile acuma, despre contrariu pre nime nu vei pōte covinge. —

Vē-amu aretatu faptele slabe a două persōne, pre care Dta marturisesci cā le spriginesce parintele vicariu N. Popea, si cum poti sē-ti dai si dia consensulu la acelea; noi cei din jurulu acestoru ōmoni, carii multu au stricatu binelui comunu, astufeliu de consensu nu ne potemu dā, si de aceea nu te invidiamu, cā ai intratu in acēsta societate. —

P. ntru cele dise despre contrarii lui Ign. M. abuna sēma ai voitu a dice in locu de contrari — aperatorii vediei basericesci si preotiesci, alaturamu spre publicare urmatōri'a declaratiune oficiala:

Nr. 63. Comitulu par. 1873

Declaratiune oficiala.

Subscriulu comitetu gr. or. din Opidulu Cinculu Mare cindindu astadi in Telegr. Rom. nr. 67 pasagiulu :

„Dēca ati fi intrebatu vi s'ar fi spusu chiar decatra fractiunea dvostre din ven. Consistoriu cā s'a renduitu o noua Comisiune cercetatoriā contra respectivulu, cā acea comisiune s'a numitu dintre barbatii, cari numai de partiali nu potu fi tacsati, — cā despre acēsta s'a si anunctiatu contrarii respectivulu prentu. —

Inse tote acestea domnii bine sintitori le conoscu pre deplinu, si dēca se arēta a nu le cunosece, caus'a este spre a avē pret ste de invinuire contra barbatulu o carui Caracteru de feru, eruditune si moralitate exemplaria nu i lasa sē dorma,“ — cu superare si indignatiune se vede necesitatu d. n. oficiu a declarā acestu pasagi de nereferitoriu la comit. nostru ade-

veratu, de slabe poruturi si false invinuiru, cāci subscriulu comitetu nu a capetatu pana astadi neci o incunoscitiare despre esmiterea comisiunei, *acuma firesce prē tardia*, si declara pre „iubitoriu de dreptate si adeveru,“ de unu omu mincinosu, cāci ultim'a decisiune impartita din partea ven consist. arch. din 8/2 1873 Nr. 130 cons. privitoria la intarirea comit. nostru paroch. si la eliminarea preutului Ignatiu Mandocea din comit. si dojanirea santii sale, — pōrta presentatulu Comit. nostru din 18 martie 1873 Nr. 3. si de atunci in cōcia subscriulu comitetu pre langa tote rogāriile, in forma de concludē dela ven. Consist. arch. nu a mai primitu nici o incunoscitiare sēu decisiune. *)

Acestea Comitulu nostru par. s'a afflatu spre luminarea on. publicu cetitoru si in interesulu adeverulu fora s'isla a le constatā in publicu.

In numele comitetulu gr. or. Cincumare, in 2 septembrie 1873. Moise Branisce, m. p. Ioanu Bastu, m. p. presidintele comit. notariu.

(L. S.)

Din acestea pōte vedē on. publicu cetitoriu, cā cine suntu despotii si vreu sē fie infalibili in respectu cu atari fapte necontestavere. — Noi respingemu cu indignatiune aceste insusiri, noue pre nedreptu adscrie, si vomu dovedi acestu adeveru si in facta. — X.

Epistola deschisa

Dōmnei Emilia Ratiu, ca vicepresidint'a societati de lectura a dameloru romane din Turda.

Dōmn'a mea! Damele romane din Turda, inainte de ast'a cu vre-o 10 ani, petrunse de necesitate infiintari unei societati de lectura, spre a pōte pune stavila torontului magiarisatoriu, prin concursulu diarielor au si infiintiatu de multu oftat'a societate de lectura.

Aventulu romanismulu produsu prin acēsta societate a fostu la inceputu intru adeveru inbucuratoriu. Dar' dorere, de 3 ori dorere indiferentismulu unoru membre, cari s'au obrusa a fi conducatoriē acestei societati, — concentratu in o singura persōna oficiulu de vicepresidinte, cassarēsa si bibliotecarēsa — a trebui tu sē inadusiesca in pepturile nōstre si acēsta bucuria nobilal. — Da! fiindu cā acea persōna cu triplulu rolu, — pe carea — dēca nu me insielu, Dōmn'a mea, dōmniat'a inca o cunosci fōrte bine — in locu de a si fi folositu poterea dictatorica intru prosperarea acestui micu foculariu nationalu a folosit'o in detrimentulu lui.

Societatea de lectura, — carea pana la anulu 1865 tinea siediinte regulatu, in cari oficialii respectivi si dā computuri si ratiuni esacte despre starea bibliotecii si a cassoi — de atunci nu numai cā nu face nimica din tote acestea, ci membrele, cari au concursu cu denariile loru, sunt lipsite si de placerea de a se pōte distrage prin lectur'a de carti din bibliotec'a loru, si se vedu silite a-si luā refugiu la bibliotec: straine din locu, fiindu cā din bibliotec'a, care pana la anulu 1865 se aflā in stare in floritōria, adi se vede a nu fi decātu o ruina desolata!

Dar ce sē dice despre cass'a Societati? cā ore in ce stare se va fi aflandu, nu sciu! Totu ce sciu este, cā abstragendu dela alte venite, dēca nu me insielu, din balulu datu in favorulu societati la anulu 1866 in 1. ianuarie au incursu unu venitu curatu cam de 150 fl. v. a. dara apoi cā acci bani intru adeveru se afla in cass'a societati, sēu sunt depusi spre fructificare, ori unde sunt — nu scie nime a fara de dōmn'a cassarēsa; fiindu cā tote intetirile nōstre de pana acuma, ca sē ni se dee o socōta, au fostu in zedaru.

Deci dara, Dōmn'a mea, in sperantia, cā D't'a, ca dama, est'i mai susceptibila si nu voi remanē, ca multi altii, surda la vocea publicitati, te rogu cu intetire, in interesulu publicu si alu reputatiunei dtale, sē conchiami cātu mai ingraba o adunare generala a dameloru din locu, unde, dandu deslucirile necesarie in privint'a celor sublevate, sē reinfiintiamu, dēca se mai pōte, societatea de lectura ce se vede a-si dormi somnulu de mōrte, sēu sē potemu face dispositiunile, ce se vor vedē a fi de lipsa.

Turda, in 16 28 augustu 1873.

O membra.

*) Acēsta pōte dovedi si invetiatura adm. pescu Grigoriu Mandocea la care ca martore ne provocamu. Not'a Tramitiet.

Responsuri :

Dlui B. in Roma : Dlu B. inca n'a intorsu. de ci inca paciatu acceptara.

Dlui A. in Beregsu : „Qui bene distinguit, bene docet.“

Nru 304—1873.

Anunciu.

Este cunoscutu cā in Deva, pe langa cursulu preparandialu de statu de propunere magiara, esista si cursulu paralelu cu limb'a de propunere romana; inscrierile la acestu cursu in estu anu se vor incepe in 25 sept. si vor tiena pan' in 30 sept.

In cursulu primu preparandiale se suscep totu acci teneri cari sunt sanatosi si au implinitu alu 15-lea anu, si au absolvatu patru clase gimnasiali, reali sēu civile cu succesu bunu; sēu in lips'a acestoru atestate supunendu-se essamenulu de primire in limb'a materna, din computu, geografia si istoria vor pōte aretā atāta calificatiune, cāta se recere in amentitele scoli.

Doritorii de a fi primiti in acēsta preparandia au de a-si adresā rogāriile loru prevediute cu testimoniu de botezu, medicalu, scolastice si in casu candu n'ar fi in stare de a frecuentā fora ajutoriu, cu atestatu pe paupertate, directiunei preparandiale din Deva. Deva, in 13 aug. 1873.

Ioanu Madzar, mp.

*3—3 directore preparandiale.

Nru 305—1873.

Anunciu.

Essamenele de calificatiune de tōmna la preparand'ia de statu din Deva in estu anu se vor tiena incependu dela 1. octobre.

Pentru depunerea acestuia essamenu se potu insinua :

- Totu acci candidati de invetatori, cari dupa absolvirea cursulu preparandiale de trei ani s'au ocupatu cu invetienculu practic celu pucinu unu anu sēu celu multu doi ani.
- Acei cari inainte de emanarea legii scolastice din 1868, au fostu dejā invetatori.
- Acei cari spre statulu invetiatorescu s'au pregatitu pe cale privata.

Doritorii de a se supune acestui essamenu de calificatiune, sunt provocati, ea rogāriile loru in respectulu acēsta, prevediute cu atestatu de botezu, cu testimoniu despre studiale absolvate, despre ocupatiunea pana in presinte si portarea morale, sē si-le adresedi Ilustratiū Sale dlui Inspectoru scolasticu si consiliariu regiu Ludovicu Rēthi in Deva, celu multu pana in 15 septembrie 1873.

Deva, in 13 augustu 1873. *)

Cu invoierea inspectorului :

Ioanu Madzar, mp.

*3—3 directore preparandiale.

Publicatiuni tacsabili.

Concursu.

La statiunea invetiatoresca vacanta din comun'a Olosiagu, in protop. Lugosiului, cottulu Carasiului, se deschide concursu de nou cu terminu de siesse septemane dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. salariu anualu, 4 jugere de pamentu, 8 stangeni de lemne, din cari are a se incaldī si scol'a, 20 cr. de la immormentari fora si 40 cr. dela cele cu liturgia, cortelu liberu cu gradina grajdu si siopronu.

Concurrentii au a-si adresā recursule instruate in sensulu stat. org. bis. catra on. sinodu par. gr. or. din Olosiagu si a le tramite dlui protop. Georgiu Pestēnu in Lugosiu.

Olosiagu, 5 augustu 1873.

In contielegere cu dlu protop. tractualu 1—3 Comitulu parochialu.

Concursu.

Pentru deplinirea vacantulu postu de invetatoriu la scol'a gr. or. romana din Orsiava vechia, in nou formatulu comitatu alu Severinului, protopresbiteratulu Mehadiei, se eserie prin acēsta concursu. — Emolumentele sunt: in bani gat'a 360 fl. v. a. 8 stan-

*) Cele lalte diaria din patria cu onōre sunt rogate se binevoēsca a reproduce aceste două anunctiuri.

gni de lemne, 4 pentru invetiatoriu si 4 pentru incaldirea scolēi, cuartiru liberu si gradina de legume. — Dēla recurrenti se pretind pre langa facultatea de instructiune, norma prin legile scolari, si pe largu limb'a romana, ca limba de propunere, sē fia versati el in limb'a serbēscă, astfelu ca afara de orele oficiale se pōta dā scolariloru de nationalitate serbēscă instructiune in limb'a loru maternu, pentru ce inse vor primi dela parentii respectiviloru scolari unu onorariu corespundevitoriu. Recursule prevediute cu cele prescrie prin statutulu org. si adresate cutra comitetulu paroch alu, sē se tramita pana in 16 septembrie a. c. st. v. — in carea di se va tiena alegerea — prē on. d. Michailu Popoviciu, administratoru protopresbiterialu in Orsiava vechia.

Orsiava-vechia, in 12 augustu 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine :

Michailu Popoviciu, m. p.

adm. protopresbiterialu.

2—3

Concursu.

Pentru implinirea vacantei statiuni invetiatoresca la scol'a de fete greco-or. romane din comun'a Nicolintiu, in fostulu confiniu militariu, se deschide concursu pana in 20 septembrie n. 1873, cu urmatōriele emoluminte: 360 fl. v. a. salariu anualu si cuartiru naturalu cu gradina de legume. —

Doritorii de a ocupā acestu postu sunt avisati a-si tramite recursule prevediute cu documintele necesarie despre morala si despre calificatiunea invetiatoresca, pana la mai susu insemnatulu tormiu, la onorati pretura cercuala in Carlsdorf.

Nicolintiu, in 29 augustu 1873.

In contielegere cu senatulu scolariu localu :

Ilie Cornianu, m. p.

presid. consil. scolasticu.

2—3

Concursu

Pentru ocuparea statiunei de invetatoriu la scol'a confesionala gr. or. rom. din comun'a Cobza, in protopresbiteratulu Ciacevei, comitatulu Torontalului, se publica cu terminu pana in 14 Septembrie 1873. si v. in care dia va fi si alegerea.

Molumintele sunt :

In bani gata 340 fl. v. a. Patru jugere si diumetate de pamentu aratura. Cartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupā acestu postu vor avē a-si tramite recursule loru comitetulu par. gr. or. din Cobza. prevediute cu documintele recerute, si instruite in intielesulu statutulu org.

Cobza, in 6 augustu 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu adm. protopresbiterialu.

2—3

Concursu.

La paroch'ia gr. or. vacanta din Sacosiulu-turcescu, protopopiatulu Jebelului, se deschide concursu pana in 22 septembrie vechiu. —

Emolumentele sunt: una sesiune de 32 de jugere pamentu, birulu si stol'a indatinata dela 120 de case.

Concurrentii au adresā a recursurile loru prevediute cu timbru si cu atestatu de calificatiune catra on. sinodu par. gr. or. din Sacosiulu-turcescu la dlu protopopu Alessandru Ioanoviciu in Jebelu.

Sacosiulu-turcescu, in 8 augustu 1873.

In contielegere cu dlu protopopu tractualu

3—3

Comitetulu parochialu.

Concursu

Pentru postulu sistemisatu prin ordnatiunea vener. Consistoriu Eparchialu din 26 ianuaru a. c. Nr. 80 B. pre langa betanulu preotu Ioane Bercianu din Bogodintiu, Protopresbiteratulu Bisericei-albe, se deschide prin acēsta Concursu pana in 9 septembrie a. c. st. vechiu.

Emolumentele sunt: 1/3 din sesiunea parochiala si din venitele stolarie asemene 1/3 parte de la 150 de case.

Doritorii de a ocupā acestu postu sunt avisati suplicele loru conforme st. org. bis. adresate respectivulu Comitulu parochialu, ale tramite concernintelui D. Protopresbiteru Loșifu Popoviciu in Iam.

Bogodintiu, in 29 iuliu 1873.

3—3 Comitulu parochialu,

in contielegere cu D. protopresbiteru tractualu

3—3

Comitetulu parochialu,

in contielegere cu D. protopresbiteru tractualu